

Pöytätennislehtiä ja -kirjoja

Pöytätennisliitto jatkaa – toisin kuin monien muiden lajien erikoisliitot – edelleen painetun lajilehden julkaisemista. Se on ilmestynyt vuodesta 1957 lähtien, mutta jo 1950-luvun taitteessa luettiin pari vuotta omaa lehteä.

Vuosina 1949–50 ilmestynyt Smash - kumpanakin vuonna kolme numeroa – on keräilyharvinaisuus. Lehden takana olivat tunnetut laji-ihmiset Berndt Kajetski ja Rolf Biese, jälkimmäinen toimitussihteerinä ja edellinen päätoimittajana. Innokas yritys päättyi jo toisen toimintavuoden jälkeen. Kajetski oli kirjapainoalalla, joten lehteä tehtiin tavallaan omin voimin.

Vähintään Smashin veroisia harvinaisuuksia ovat vuosina 1959 (neljä numeroa) ja 1960 (yksi numero) ilmestyneet Tennis & Pöytätennis -lehdet.

Turkulaislähtöistä lehteä veti Klaus v. Schnantz, mutta senkin historia jäi lyhyeksi. Pöytätennis oli lehden pienempi laji ja jutut käsittelivät paljon Turun tapahtumia. Lisäksi esiteltiin Turun, Tampereen, Helsingin ja Lahden ykköspelaajat Marcus Gumpler, Martti Railo, Kalevi Lehtonen ja Matti Laaksonen. Hauska ”tieto” on se, että Dortmundin MM-kisoissa 1959 japanilaispelaajat kumarsivat aina vastustajalleen ”soryypallon” jälkeen.

Vuonna 1957 julkaistiin ensimmäinen SPTL:n nimissä tehty lehti nimellä Pöytätennis. Näytelehti on sen vuoden ainoa. Seuraavana vuonna ilmestyi kaksi lehteä, joista ensimmäinen oli kaksoisnumero. Vuosina 1959-2003 lehti ilmestyi säännöllisesti neljästi vuodessa.

Sitten seurasivat vaikeat vuodet: 2004 tehtiin vain yksi kaksoisnumero ja 2005 edelleen yksi. Vuosi 2006 jäi kokonaan ilman lehteä. Pingisväen onneksi internet oli jo ottanut merkittävän roolin pingistiedonvälityksessä. Vuonna 2007 saatiin kokoon kaksi lehteä ja seuraavana vuonna kolme. Vuodesta 2009 lehti on taas ilmestynyt neljästi vuodessa, mistä suuri kunnia kuuluu kymmenen vuotta päätoimittajana häärineelle Jarmo Siekkiselle.

Pöytätennislehden koko oli A5 vuoteen 1982 asti. Vuonna 1983 siirryttiin hiukan isompaan kokoon ja mustapohjaiseen kansilehteen, kunnes 1986 oli nykykoon eli A4-formaatin vuoro. Jo lehden 2/93 kannessa oli komea värikuva Jan-Ove Waldnerista, mutta varsinaisiin värinumeroihin siirryttiin vasta 2007. Alkuvuosina tekstit olivat sekä suomea että ruotsia, kunnes suomi otti ylivallan Curt Åkerbergin puheenjohtajakauden päättyessä 1960-luvun lopulla.

Pöytätennislehtiä on vuosien saatossa ilmestynyt yli 200, joten joukkoon mahtuu monenlaista. Smashin aikana mainostettiin, että ”yli 5000 suomalaista pelaaja Biese-mailalla”, ja että ensimmäinen kotimainen virallisesti hyväksytty pöytä on ”Hovi”. Yhtään Hovin pöytää tai englantilaisilla kumeilla varustettua Biesen mailaa ei liene säilynyt, mutta pöydästä on sentään kuva Smashissa.

Yleisimmät pallomerkit 1950-luvun taitteessa olivat Alesia ja Villa. Kilpailuihin järjestämiseen tarvittiin poliisilupa ja lajin harrastajia arveltiin olevan ainakin 8 000. Todettakoon, että Rolf Biese ehdotti jo tuolloin mestaruussarjan perustamista. Se käynnistyi lopulta 1965.

Vuonna 1957 syntynyt Pöytätennis oli ensimmäinen virallinen liiton äänenkannattaja. Ensimmäinen valmennusaiheinen kirjoittaja puolestaan oli ”Mala” Anderzen, joka julkaisi paljon tekstejä lajin tekniikasta. 1950-luvun lopulla mainostettiin jonkin aikaa Leeds-mallista Club-mailaa ja Stican (c:llä!) palloja.

Vuoden 1958 lehdissä esiteltiin kymmenkunta vuotta käytössä olleet Suurmestari- ja valiomerkit. Saman vuosikymmenen lopulla lehdessä oli paljon peistä siitä, pitäisikö pelit sallia vain ”puumailalla”. Kiista oli kansainvälinen ja jotkut maat tekivät sellaisen päätöksenkin, kärsiäkseen siitä kansainvälisissä kamppailuissa.

Vuonna 1959 pelattiin Pohjoismaiden mestaruuksista Suomessa. Kisojen johtaja oli Erik Bifeldt. Karhu mainosti valmistamiaan mailoja ja pöytiä. Seuraavan vuoden toisessa numerossa julkistettiin uudet luokkamerkit (M, A, B, C), joita niitäkään ei liene säilynyt ainuttakaan. Samana vuonna Tennispalatsissa pelattiin kuurojen MM-kisat. Vuoden kauaskantoisimpana uutisena Håkan Nybergin isovelji Per-Erik ”Putte” Nyberg toi Suomeen Ruotsin leirituliaisina kokonaan uuden lyönnin eli spinnin.

Vuonna 1962 vaihtui lehden paperi ja kannen layout. Aikakausi oli kiihkeää SVUL:n ja TUL:n kamppailua, jossa varsinkin SPTL:n puheenjohtaja Curt Åkerberg oli aktiivinen. Liiton 25-vuotisjuhlavuotena 1963 harrastajamäärä arvioitiin komeaksi, sillä aktiiveja oli yhteensä 13 000. Näistä miehiä oli 5000, naisia 2000, poikia 4000 ja tyttöjä 2000. Samana vuonna saatiin ensimmäinen TV-lähetys, jossa Juha Jokinen selosti miesten mestariluokan loppupelejä. Firmaliigapingis oli vahvasti esillä ja myös kansainvälisistä tapahtumista raportoitiin paljon.

Vuonna 1964 Victor Barna kävi Suomessa, mutta olipa mestari vierailut maassamme ensimmäinen kerran jo 1952. Vuonna 1966 Torkel Grefberg julkaisi rankinglistan laatimisen perusteet. Lehtiä hallitsivat puheenjohtaja Åkerbergin pitkät pääkirjoitukset. Vuoden 1969 kaksi viimeistä lehteä ovat tekstipainotteisia, sillä niissä ei kannata lukuun ottamatta ole ainuttakaan kuvaa.

Lehdessä 1/1970 Matti Kolppanen esittelee lajista ilmestyneitä uusia kirjoja ja tekee pari numeroa myöhemmin lehden historian ensimmäisen maininnan TUL:n Victor Barna Cupista. Kyseisen vuoden merkittävin asia oli Ruskeasuon pöytätennishallin avautuminen. Tapio Penttilä totesi, että samaan aikaan kun SPTL:n valtionapu oli 30 000 markkaa, vastaava tuki Ruotsissa oli noin miljoona markkaa.

Vuonna 1971 saatiin taas uudelleen taitettu kansi. Viiden vuoden kuluttua 1976 sivumäärä lisääntyi selvästi Bengt Ahdin päätoimittajakaudella. Vuonna 1977 todettiin, että liiton nuorin rekisteröity pelaaja on Makkabén 4-vuotias Kim Rafkin, joka myöhemmin opittiin tuntemaan ”pizzakeisarina”.

Kilpailukutsut, hyväksytyt välineet, ja ”SPTL tiedottaa” olivat lehden vakiopalstoja vielä 1980-luvulla. Vuonna 1984 ja Arto Luukkaisen päätoimittajakaudella oli suunnitteilla peräti viiden numeron vuosivauhti, mikä ei milloinkaan toteutunut.

Internet otti otteen tiedottamisesta jo 1990-luvun puolivälissä. SPTL:n ensimmäiset verkkosivut ilmestyivät vuosituhannen vaihteessa, mikä karsi lehden tiedotusmateriaalia.

Kautta historian liiton puheenjohtajan linjaukset ovat näkyneet lehdessä pääkirjoitusten myötä selvinä, päätoimittajien valinnat puolestaan aihealueiden painotuksessa kuten junioripöytätenniksessä tai maajoukkueiden toiminnassa. Aivan viime vuosiin asti juttujen kirjoittajilla on ollut kiusallinen tapa jättää tarinansa peräti allekirjoittamatta tai tehdä se nimikirjaimin tai vain nimimerkillä. Kaikkien juttujen laatijoita emme enää saa selville.

Lajin ulkopuoliset syyt selittävät paljon eri aikakausien tarjontaa. Vielä 1950-60-luvuilla kerrottiin paljon piirien toiminnasta. Pelaajiakin oli enemmän, mutta huonojen teiden ja heikkojen kulkuyhteyksien vuoksi kilpailutoiminta oli paljon nykykäytäntöä paikallisempaa.

Suomalaiset pöytätennisaiheiset kirjat

Moneen muuhun lajiin verrattuna pöytätenniksestä on julkaistu kirjoja vähän. Ensimmäinen suomenkielinen teos on Holger Winqvistin 1948 julkaisema ”Pöytätennis kotona ja ulkomailla”, jota voidaan pitää myös SPTL:n kymmenvuotishistoriikkina. Sen jälkeen lajihistorioita on tallennettu harvakseltaan, sillä ennen tätä kirjaa on julkaistu vain liiton 25-vuotishistoria 1963. Teoksen toimitti Runar Montell.

Maininnan arvoinen on vuonna 1976 ilmestynyt Urheilumme kasvot -kirjasarja, johon Erik Löfberg kirjoitti huolellisen lajiesittelyn. Osissa 3 ja 8 on haastateltu useimmat 1970-luvun puolivälissä ja sitä ennen mukana olleet lajiaktiivit. Pelaajakohtaisissa tiedoissa on kuitenkin puutteita, epätarkkuuksia ja virheitä.

Tavallisille pelaajille suunnattuja lajioppaita on aikojen saatossa julkaistu suomeksi vain kolme. Otavan Mitä-Missä-Milloin -sarjassa julkaistiin ”Pöytätennis” 1970. Ensio Huldénin ja Pentti Tuomisen toimittama pieni

käännösvihkonen kului nuorten harrastajien käsissä innokkaasti. Vastaavaan suosioon ylsi Aarne Valpolan kääntämä Tommy Anderssonin ja Christer Johansson opas, jonka senkin nimi oli lyhyesti vain Pöytätennis. WSOY julkaisi kirjan 1975. Kolmas teos on Jorma Kevan, Pekka Niemisen ja Tapio Simosen 1983 laatima Pöytätennistä oppimaan.

Englantilainen Jack Carrington julkaisi 1950 kansainvälisesti tunnetun kirjansa Modern Table Tennis. Kotimainen mestaripelaajamme Juhani "Linkkari" Berg, 1953 kaksinpelin SM-voittaja, teki kirjasta koneella kirjoitetun suomennoksen. Varsinaiseksi kirjaksi se ei kuitenkaan yltänyt. TUL:ssa Helvi Vahtera käänsi saman kirjan kurssimateriaaliksi.

Niin SPTL:ssä kuin TUL:ssa on vuosien saatossa julkaistu valmennusoppaita, lajiosia ja koulutusmateriaaleja. TUL:ssa etenkin Tapio Simonen kunnostautui valmennustietouden kirjaajana ja hänen julkaisuistaan ainakin 1978 ilmestynyttä Pöytätenniksen valmennusoppia voi pitää oikeana kirjana.

SPTL:ssä on valmennuksen lajiosien ohella julkaistu useampiakin sääntökirjoja sekä Aimo Juvosen toimittama Koulupingiksen ohjaajan opas. Myös Nuori Suomi julkaisi pöytätennisohjaajaoppaan.

Omalla tavallaan erikoisin suomalainen pöytätennisaiheinen kirja on suomenruotsalaisen Petter Lindbergin ruotsiksi kirjoittama Kalkutta 75. Se on romaani jugoslavalaisesta mestaripelaajasta Anton "Tova" Stipancicista. Vuonna 2008 ilmestynyt kirja jäi jopa pöytätennisväen keskuudessa hämmästyttävän pienelle huomiolle.

Esko Heikkinen